

Крупка М. І.
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

Руцишин М. О.
аспірантка кафедри фінансів,
грошового обігу і кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Вступ. Сьогодні Україна бореться з новими історичними викликами, що дають можливість перебудувати фінансові відносини, стандарти ведення бізнесу, посилити значимість інновацій задля підвищення рівня обороноздатності країни. Інновації викликають позитивні зміни в суспільстві та економіці, сприяючи підвищенню продуктивності та результативності економічних показників, посиленню здатності конкурувати з провідними світовими лідерами у глобальному середовищі та забезпечуючи довгострокові впевнені темпи зростання.

Мета роботи. Метою дослідження є аналіз особливостей розвитку інновацій у бізнесі в період війни та визначення напрямів забезпечення, що впливають на їх розвиток.

Основна частина. Війна росії принесла величезні втрати економіці країни. В умовах фінансової кризи порушені постачання товарів та послуг, більшість комерційних компаній обмежили свою діяльність, відбулося значне скорочення кількості працівників, а падіння прибутків підприємств призводить до зниження рівня зарплат працівників. Сьогодні науковці часто вживають термін «інноваційний розвиток», коли йдеться про відповідний тип розвитку на макрорівні, а їхні дослідження проводяться на шляху впровадження науково-технічних розробок у процес економічного розвитку країни. Технології є невід'ємною складовою розвитку будь-якої компанії. Нещодавно проблеми побудови та удосконалення бізнес-процесів стали вирішувати за допомогою цифровізації. Такі зміни у світі пришвидшив COVID-19, а в Україні до того ж війна.

Зауважимо, що багато вітчизняних підприємств здійснюють інноваційну діяльність, використовуючи ті можливості, які виникли за умов воєнного часу. До таких суб'єктів підприємництва відносяться інфраструктурні компанії, харчової, легкої, фармацевтичної галузей та виробничі компанії, що не постраждали у регіонах, де не ведуться бої; підприємства, що працюють на закордонних замовників; також ті, які перейшли на дистанційний формат роботи. Виробництва, які підтримують бізнес-діяльність і отримують дохід, мають змогу інвестувати у подальший роз-

виток власного бізнесу. Для виходу України із кризи виникає необхідність активізації інвестиційно-інноваційної активності підприємств. Здійснення інновацій неможливе без вкладання інвестицій, і навпаки, капітальні вкладення мають мати інноваційний характер, оскільки недоцільно відтворювати основні засоби, що не відповідають сучасним технологічним вимогам [1].

Саме тому інноваційні принципи розвитку базуються на безперервних і систематичних інноваціях, спрямованих на істотне вдосконалення всіх сторін економічної системи, періодичне перегрупування сил, визначених логікою НТП, зростання економіки на основі цілей і завдань її розвитку, можливість використовувати конкретні проблеми з ресурсами для створення нових продуктів і формування конкурентних переваг. Модель інноваційного розвитку безпосередньо опирається на відкритті нових наукових результатів та їх впровадженні в технологію виробництва, головним чином для забезпечення зростання валового внутрішнього продукту за рахунок виробництва та реалізації товарів і послуг.

Інноваційний розвиток підприємництва – це процес спрямованої закономірної зміни стану підприємства, що залежить від його інноваційного потенціалу та джерелом якого є інновації, що створюють нові можливості для подальшої його діяльності на ринку шляхом реалізації умінь знаходити нові рішення та ідеї у результаті винаходів. Серед основних напрямів забезпечення інноваційного розвитку вітчизняних підприємств у сучасній цифровізації економіки можна виокремити такі [2]:

- впровадження енергозберігаючих технологій та нетрадиційних видів енергоресурсів. Важливим кроком на шляху до підкорення європейського ринку є впровадження екологічного підходу до виробництва, наприклад, встановлення сонячних станцій допомагає перейняти енергоефективні практики, а також зменшити собівартість виробництва та забезпечити безперебійне електропостачання. Завдяки інноваціям усі потреби в електроенергії для виробництва покриваються лише з відновлювальних джерел енергії;

- заохочення українських підприємців до творчості та ризику, тобто створення середовища, де нові ідеї можуть стати новітніми продуктами та послугами. За 3 перші місяці повномасштабної війни українці зареєстрували понад 30 тис. підприємств. І це дуже позитивна тенденція, адже саме малий та середній бізнес є фундаментом, на якому відновлюватиметься економіка післявоєнної України. Створення сприятливих умов для їх розвитку та масштабування вже сьогодні – це вагомий крок до відновлення економіки після війни;

- розширення експорту та вихід на іноземні ринки забезпечують стабільний грошовий потік та конкурентоспроможність. У межах експортного напрямку важливими є промоція українських товарів і послуг за кордоном, розвиток експортних компетенцій українського бізнесу, організація участі вітчизняних підприємств на міжнародних виставкових заходах, консалтинг;

- стимулювання розвитку підприємництва можливе за допомогою таких заходів: надання фінансової допомоги, податкових пільг, інформаційної підтримки, створення спеціальних умов для розвитку підприємництва;

- активізація впровадження комплексних інформаційних технологій, сприяння ІТ-стартапам. ІТ є однією з провідних індустрій української економіки, яка стрімко зростає щороку і у воєнний час стала чи не єдиною галуззю економіки, яка продовжує розвиватися, створювати нові робочі місця, реалізувати нові проекти, залучати інвестиції. Тому важливо продовжувати розвиток цієї галузі, заохочувати ІТ-фахівців, які з початком повномасштабного вторгнення виїхали за кордон, вести бізнес в Україні онлайн та працювати за привабливими податковими ставками.

Висновки. У кризових умовах господарювання повномасштабна війна вкотре підтвердила, що майбутнє України за інноваціями. Інноваційні принципи розвитку підприємництва зосереджені на впровадженні нових ідей та процесів із метою підвищення ефективності сучасного бізнесу. У контексті післявоєнної економічної реконструкції інновації допоможуть підприємствам стимулювати економічне зростання, створювати робочі місця та покращувати життя людей. Війна росії проти України завдала нищівних наслідків економіці нашої держави, але водночас вона стала потужним каталізатором для подальшого розвитку фінансово-економічних відносин вітчизняних підприємств. Особливо важливим є пошук і впровадження новітніх напрямів розвитку бізнесу в умовах цифровізації економіки, які після війни допоможуть країні відновитися та стати конкурентоспроможною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зінченко А., Філіпчук Л. Аналіз актуального стану та пропозиції щодо покращення умов для підприємництва в Україні. *Career Hub*, 30 серпня 2022. URL: <https://careerhub.in.ua/doslidzhennya-analiz-aktualnogo-stan/>
2. Стародуб С. Р. Інноваційний розвиток підприємства в умовах післявоєнної відбудови. URL: <http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/2023>
3. Бабак О. Р., Радіонова Н. Й. Вплив інноваційної діяльності на розвиток бізнесу в умовах війни. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/22818>